

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

II. De Impotentia dirimente Matrimonium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62672)

gere sine peccato potest, ut aliis DD. relatus tradunt *citt.* Sanchez *n. 4.* & Palao *p. 11. n. 1.*

Quartum; quia inter signi positionem & ablationem lata disparitas est; cum illa ex pactione, non etiam ista procedat: ad illam dæmon agat aliquid & operetur, ad hanc agere & operari desinat præcisè ideo; quod cum malefico in ita pactionis vi solum ligetur, quamdiu signum in loco positum intactum perseverat: eò verò remotò agere desinat, vel; quia non vult: vel; quia à Deo non amplius permittitur: non vi pactionis, ipsum inter & removen-tem intercedentis.

24. Quintum ac postremum; quia verisimilius licita non solum est destructio vel remotio signorum à malefico positòrum, sed etiam positio contrariorum, ex se tamen licitorum aut indifferentium signorum, quibus positis dæmon nocere desinit; quod ex pactione cum malefico in ita ad impotentiam aliudve malum inducendum solum ligetur, donec hujusmodi contrarium signum ponatur, ut cum Hostiensis *in c. fin. hâc Rubr. n. 6.* Joan. Andr. *ibid. n. 16.* sustinent Sylvester *V. Maleficium q. 7.* non obscurè: & perspicuè omnino docent Sanchez *Lib. 2. Moral. cap. 41. n. 25. citt.* Lessius *n. 45.* Suarez *n. 16.* Palao *n. 10.* & Perez *n. 6.* qui parùm referre aiunt, an id proveniat ex eo; quòd dæmon tali signo offendatur, vel ipse staturit, tali signo positò à nocumento inferendo cessare, vel à Deo nocere amplius non permittatur. Rationem reddunt; quòd licitum sit, aliquid ex se bonum vel omnino indifferens facere, quò factò à malefico cum dæmone in ita conventio dissolvitur ac cessat; cum id non signum pactionis novæ, sed priùs in ita detestatio & everfio sit.

(O)

ARTICULUS II.

De Impotentia dirimente Matrimonium.

SUMMARIUM.

25. *Nuptiis non obstat impotentia ad solam generationem:*
26. *Ad copulam solum temporanea,*
27. *Et aliquando respectiva:*
28. *Imò & absoluta, si superveniat matrimonio,*
29. *Etiã nondum consummato:*
30. *Cujus contractum aliquando præcessisse,*
31. *Aliquando ei supervenisse, præsumitur.*
32. *Superveniens conjugio, hujus usum plerùmque non impedit:*
33. *Aliquando tamen illicitum reddit.*
34. *Valeat matrimonium à moribundo,*
35. *Et ab hermaphrodito secundùm sexum prævalentem:*
36. *Aliquando etiã secundùm debilitatem initum.*
37. *Cum dubio de impotentia matrimonium iniri nequit.*
38. *Conjuges impotentes separantur, si incontinenter:*
39. *Si castè vivant, cohabitare permittuntur.*
40. *Impotentes secundùm aliquos veterum contractum matrimoniale inire possunt:*
41. *Quod alij melius negant,*
42. *Speclatò jure moderno & ratione,*
43. *Et veteri jure non adversante.*
44. *Impotentia perpetua conjugum dirimit jure Ecclesiastico,*
45. *Imò Naturali.*
46. *Alia ratio est impotentia temporalis.*

ii

Certum

25. **C**ertum est primò, Matrimonium inter Christianos non dirimi Impotentia ad solam generationem: etiamsi ea perpetua & absoluta sit, ut patet ex parentibus S. Joannis Baptistæ aliisque sterilibus, inter quos, quia ad actum conjugalem verè potentes sunt, verum matrimonium intercedit: etiamsi ex illo ob senium, frigiditatem, infirmitatem &c. prolis generatio non sequatur, nec speretur secutura, ut cum S. Thoma in 4. *dist. 34. q. unica art. 2.* aliisque TT. & Canonistis docent Petr. Barbosa in 1. *ff. Solutio Matr. p. 1. n. 98.* & Sanchez *Lib. 7. de Matrim. disp. 94. à n. 26.* Ratio est; quia Impotentia ad solam generationem non impedit, quò minus vir & mulier una caro fiant. Unde leges Julia & Papia, viros sexagenarios & foeminas quinquagenarias à conjugii arcentibus, non solum Ecclesiæ usui, sed Imperiali etiam judicio sublatae sunt, *l. Sancimus 27. C. de Nuptiis*, senibus quacunquæ ætate matrimonium permittente: nisi fortè ad actus conjugales perpetuò inhabiles essent, Covarruvias *de Sponsal. p. 2. cap. 8. §. 2. n. 10. V. Nond. cit.* Barbosa *n. 94.* & Sanchez *n. 20.*

Neque obstat; quòd finis matrimonii sit generatio prolis, deficiens in sterilibus & infocundis; quia, quòd ea non sequatur copulæ perfectæ tantum accidens; & matrimonii finis non sola prolis generatio, sed etiam remedium concupiscentiæ est, *can. Nuptiarum, 27. q. 1. cit. D. Angelicus art. 2. ad 3. & Barbosa n. 98.*

26. Certum secundò est, conjugia non dirimi propter impotentiam ad copulam solum temporaneam, etiam absolutam & undecunquæ proveniente, *c. Fraternitatis 6. V. Quamvis igitur*; Cui non adversatur; quòd impuberes, quantumvis hujusmodi duntaxat impotentia laborent, inhabiles sint ad matrimonium in-

eundem, *c. Ubi non est 2. c. Covinebat 6. & c. de Spons. impub.* quia, inter eos inita conjugia jure solum Ecclesiastico irritata, doctrina est *cit. S. Thome 2. dist. 36. q. unica art. 5.* ab aliis DD. recepta; ideoque ad ejusmodi conjugia cum fidelibus dispensari potest, *arg. c. Ubi non est cit. in fine*, eaque inter infideles usufructibus præditos, quacunquæ ætate inita sint, subsistunt, Perez *disp. 37. de Matr. §. 2. n. 3.*

Certum est tertio, matrimonium non dirimi propter impotentiam solum respectivam, si ista respectu unius personæ impeditus, id contrahat cum alia, respectu cuius potentia datur, ut colligitur ex *c. Fraternitatis cit.* & cum Glossa *V. Simili & V. Debeat*, explicat Panormit. *n. 19. & 20.* quia ita, sive respectu unius duntaxat, impotens tradere alteri potest in suum corpus jus respiciens actus conjugales, hoc ipso; quòd hi cum illo possibiles sint, Sylvester *V. Matrimonium 8. q. 16. d. 3. cit.* Barbosa *n. 95.* & Sanchez *disp. 93. n. 5.*

Certum est quarto, matrimonium etiam non dirimi propter impotentiam ad copulam, etiam perpetuam: si ista illi jam consummato superveniat, *can. Hi qui, 32. q. 7.* propter omnimodam ipsius insolubilitatem; contra verò matrimonium dirimi Impotentia perpetua, ejus contractum antecedente, per textum *can. Si uxorem 32. q. 5. c. 1. & c. hanc Rubr. & declarationem Sixti V.* propter eam matrimonii incapaces pronuntiantis Eunuchos & Spadones *Motu proprio*, qui incipit *Cum frequenter 27. Jun. 1587.* edito: cuius tenorem refert Gutierrez *2. Canon. Lib. 1. cap. 16. n. 18.*

Dubium autem primò est de impotentia perpetua, superveniente matrimonio tantum Rato; nam etiam illa hoc dirimi cum Gratiano *in fine Summe 33. q. 1.* voluerunt Sprenger *Mallei Mallei p. 1. q. 8. &*

g. 3. & Alexand. Carerius *Lib. 5. de Sponsal. cap. 18.* & iudetur etiam *can. Quod proposuisti, 32. q. 7. c. Ex literis 3. hâc Rubr.* At revera textus isti id non persuadent. Prior; quia eò vel de muliere, correptâ infirmitate arctitudinis; ac proinad matrimonium inhabili: vel de matrimonio cum alia permisso prævia dispensatione, quod cum illa non consummatum, sed solummodo ratum erat, sermonem esse, patet ex dictis supra *Tit. 8. n. 4.* Posterior; quia eò relatum Alexandri III. rescriptum de impotentia matrimonium antecedente loqui, clarè patet ex verbis, *Si Mulier vitium illud à natura contraxit, ut ibi cum Glossa V. Contraxit, notant Barbosa n. 2. & Gonzalez n. 2.*

Quare matrimonium etiam Ratum, superveniente Impotentia quacunq; dirimi in *c. Ex literis cit.* meritò negant Anchoran. in *fine, Panormit. n. 3. & Alex. de Nevo n. 2.* eòsque secuti ceteri Interpp. & DD. cum propter textus *can. Si Uxorem cit. Scân. It qui 32. q. 5.* quorum utroque, præsertim posteriori, matrimonium contractum, superveniente quacunq; infirmitate vel defectu, solvi negatur: tum verò; quia à melioris notæ DD. ferè omnibus receptum est, matrimonium Ratum quoad vinculum non solvi, nisi professione Religiosa vel Apostolica dispensatione: cui tali casu locum esse, monent Panormit. & Alex. de Nevo *l. cit.*

30. Dubium secundò est, an in dubio impotentia matrimonium antecessisse, vel istius contractum subsequuta esse præsumatur. Illam præcessisse, cum Hostiensi in *c. Fraternitatis cit. n. 4. Panormit. ibid. n. 16. & cit. Sylvestro q. 16. d. 9. Gaëta in can. Ad limina 30. q. 1. §. 4. n. 27. Sc.* docent Henriquez *Lib. 12. cap. 8. n. 3. & Mascard. de Probat. conclus. 316. n. 19.* contra eam matrimonium subsequutam,

cum Ant. de Butrio in *c. cit. n. 20.* vult Palao *cit. p. 14. §. 7. n. 5.* A quo fortassis non multum divertet, qui rem expedire volet distinctione; vel enim ejusmodi dubium ortum est statim post matrimonium contractum istiusque attentatam consummationem; vel primùm ex intervallo temporis, præsertim notabilis v.g. duorum vel plurium annorum?

Si prius: præsumendum est, eam matrimonium antecessisse, saltem si impotentia ex vitio naturali & non merè accidentali, v.g. ex maleficio aut mutilatione sit orta, ut cum prioris Opinioni Assertoribus volunt Gutierrez *cap. 116. n. 3. & Sanchez disp. 103. n. 4. §. 6.* Ratio est; quòd aliquem brevi tempore ab uno extremo ad alterum transiisse, & potentiam, quam à naturâ habuit, amisisse non præsumatur, præsertim, cum qualitates acceptæ à natura semper inesse præsumantur, per tradita à Menoch. *Lib. 1. præsumpt. 14. n. 3.*

Si posterius: impotentiam matrimonio contracto supervenisse, existimandum docet *cit. Palao n. 5.* sive ex maleficio, aliòve accidenti, sive ex naturali vitio proveniat; quia præsumi debet quemlibet à natura potentem & habilem ad humani generis propagationem; ac proinde ad istam inhabilitatem supervenisse potiùs, quàm antecessisse. Propter quam rationem in dubio impotentiam accidentalem potiùs, quàm naturalem esse, cum *cit. Gutierrez, Sanchez & aliis DD. censet idem Palao n. 7.*

Neque obstat; quòd, si iudicetur, eam matrimonio supervenisse, periculum sit accedendi ad non suam. Non, inquam, hoc obstat, cum; quia ex notabilis temporis lapsu, sicut potens, sic etiam sua præsumi potest: tum verò; quia, si impotentia iudicetur antecessisse, & propterea conjugio dissoluto ad novas nuptias

1 i 2 tranſeant

transseant conjuges separati, periculum est adulterii, ab utroque committendi.

32. Dubium tertio est, an licitus sit usus matrimonii, cui impotentia perpetua supervenit. Si, quæ supervenit, ad generationem duntaxat, non etiam ad coitum inhabilem reddat, illum licitum esse, nemo facile in dubium vocat, extra casum: quò scæmina ex viro conceptam prolem semper mortuam & cum manifesto vitæ periculo in lucem edit. Quò tamen etiam casu debiti ipsam etiam exactionem, licet ad redditionem non obligent, cum *cit.* Sanchez *disp.* 102. n. 11. ei permittunt Coninck *disp.* 31. *dub.* 8. n. 87. & Palao *Tract.* 28. *disp.* 4. §. 2. n. 12. quòd, licet contrahendò ad redditionem cum suscipiendæ prolis & propriæ vitæ periculo se obligasse non præsumatur, ad vitandum tamen incontinentiæ & animarum detrimentum, cui matrimonialium actuum privatione ipsa cum consorte exponitur, periculum illud subire ullo Jure non prohibeatur præsertim; cum prolis conceptio, ex qua hoc periculum oritur, fortassis non secutura: & si sequatur, proli ante partum mortuæ etiam sic esse, quam non esse, melius: & quod ejus editione mater timet, mortis periculum certum non sit.

33. Si impotentia etiam sit ad copulam, & ex superveniente testium aut seminis defectu proveniat, debiti redditionem & ipsam etiam exactionem licitam, cum Gaëta *in can. Ad limina*, 30. q. 1. §. 4. n. 530. censent. *citt.* Sanchez n. 8. & Palao n. 11. non etiam, si undecunque proveniens impotentia impediatur seminis intra vas effusionem; hoc enim casu DD. *citt.* conjugibus illos tantum actus permittos aiunt, ex quibus semen vel non effundendum, vel, id quoad partem saltem aliquam scæmineo vase recipiendum, sperant: contra prohibitos & illicitos esse docent

actus, ex quibus seminis extra vas effusio secutura, & seminis ullam partem illò recipiendam spes non esse, certò scitur.

Dubium quartò est de valore matrimonii cum concubina in articulo mortis contracti ab infirmo. Ratio dubitandi est; quòd in articulo illo constituto prolis generatio, & ipse etiam actus conjugalitatis impossibilis sit; ac proinde ejus matrimonio perpetua impotentia obstare videatur: propter quam rationem initum ab eo matrimonium pro irritò habet Baldus *in l. Sed est 6. ff. de Lib. & postb. in fine.* Sed contra sensum & usum Ecclesiæ, concubinam, etiam in ejusmodi articulo, duci permittentis, favore non tantum prolium ex ea susceptarum: quas hujusmodi matrimonio legitimi, patet ex generali Regula c. *Tanta 6. Qui filij legitimi*: sed salutis etiam spiritualis ipsius infirmi, ob nimium affectum in concubinam, & defectum aut maximam difficultatem ferri propositi ab illa recedendi, de animæ salute & felicitate æterna non parùm periclitantis: quòd periculum initò inter ipsum & concubinam matrimonio celsat.

Neque hujus valori obstat difficultas aut impossibilitas actus conjugalitatis, quia, licet hunc vis morbi impediatur, ipsa tamen ad eum & generandi etiam potentia adesse & perseverare præsumitur, quamdiu eam vi morbi destructam esse, non constat, ut rectè advertit *cit.* Palao p. 14. §. 2. n. 6. & ante eum Sanchez *disp.* 105. n. 3. hanc sententiam veram vocans.

Dubium quintò est de valore conjugii initi ab hermaphrodito, sive eo, qui utroque sexu pollet. Quem marem aut scæminam censeri juxta sexum prævalentem, liquet ex l. *Quæritur 10. ff. de Statu homin.* Cùm neuter sexus pravalet, alterius electionem, sed sine variatione, ei permittunt: eumque ex sua determinatione pro

tione pro mare aut foemina habendum, & ad matrimonium cum sexus ab electo diversi persona ineundum habilem, cum Glossa in can. Si testes 2. §. Ad testimonium 4. q. 3. Sylvestro V. Hermaphroditus, in sine Maiolo Lib. 3. de Irregularit. cap. 25. n. 16. & aliis docent Gutierrez de Matr. cap. 119. n. 1. & cit. Sanchez disp. 106. n. 6. quod, cum utroque sexu polleat, & uti neutro magis quam altero, & utroque simul non valeat, recte uti permittatur eò, quò ipse, adhibito peritorum, præsertim Medicorum aut Matronarum, consilio mavult: dummodo alterius usui perpetuò renuntiet, arg. can. Presbyteros, 16. q. 1. præstitò juramentò: quod ei deferendum, ex Hostiensis rectè monet cit. Sanchez n. 2. Hæc satis certa

36. Anceps autem & controversus est valor matrimonii ab eo initi secundum sexum debiliorem, v.g. foemineum, cum ei prævalet virilis; eius enim valorem ex ea ratione DD. cit. impugnant; quòd, cum hermaphroditus à prævalente sexu vir reputetur, l. cit. ab eo cum viro contractum matrimonium inter ejusdem sexus personas initum videatur. Cui Opinioni sicut facile accedo, si foemineus sexus ita debilis sit; ut eum ad coitum seu perfectam copulam carnalem cum viro reddat impotentem: casu tamen, quò ad coitum secundum utrumque sexum potens esset, matrimonium secundum debiliorem initum validum censeo cum Pontio Lib. 7. de Matrim. cap. 65. n. 8. & Perez disp. 36. s. 13. n. 4. quòd ab eo, qui potentiam foeminae habet instar alterius foeminae, cum viro initum conjugium neque Naturali neque Positivo Jure sit irritum. Imò id satis probabiliter etiam illicitum non sit ei, qui diversi sexus usui perpetuò præstità cautione juratorià renuntiavit.

Dubium sextò est de casu, quò, an hermaphroditus secundum aliquem sexum, & quicunque alius, tam mas quam foemina, ad coitum potens sit: vel ea, quà laborat, impotentia perpetua sit, dubitatur; dubiò enim hoc non obstantè, initum ab iis matrimonium culpà vacare, existimat Palacios in 4. dist. 34. dist. 1. concl. 2. in sine; quòd ad ejusmodi dubium tollendum triennale experimentum ab Ecclesia concessum sit, c. Laudabilem 5. & c. fin. Sed hoc leve est; cum triennium hoc ab Ecclesia solummodo indultum sit ad explorandum valorem conjugii jam contracti; quòd hoc, antequam de illo vel nullitate constet, nec ratum haberi nec dissolvi possit. Quare, antequam ejusmodi dubium deponatur, à contractu matrimoniali abstinentium, communis DD. sententia & solida ratio est; quòd, tali dubiò stante, eum celebrans necessitatem contrahat ad exercendos actus, quos an fornicari vel conjugales sint, rationabiliter dubitatur: proinde ei, quòd cum matrimonium init, gravem inferat injuriam, & non minorem irreverentiam Sacramento matrimonii, id exponendò periculo irritationis, cit. Gutierrez cap. 116. n. 3. Sanchez disp. 103. n. 10. & Palao p. 14. §. 7. n. 1.

Dubium septimò & magni momenti controversia est, an matrimonium scienter contrahens cum impotente saltem ad cohabitationem & obsequia conjugalia, quæ potest, exhibenda obligetur. Qua in re satis convenit inter pleròsque DD. si, ut plerumque solet, incontinentiæ periculum sit, duos, quorum alter vel uterque impotens est, ad mutuam cohabitationem admitti non posse: imò eos etiam, quorum alter alterius impotentia ignarus cum eo matrimonium inuit, si non castè vivere, sed carnalibus & libidinosis actibus operam dare appareat, Ii ; authori-

authoritate Ecclesiastica separandos, Sixtus V. in Motu proprio, *de Eunuchorum conjugiiis* 1587. edito, declaravit, ut videre est apud Guttierrez *Q. Q. Canon. Lib. 1. cap. 16. n. 18. & cit. Sanchez disp. 92. n. 17.*

39. Convenit inter eosdem secundò, eos quorum uterque matrimonium bona fide, sive cum huiusmodi impedimenti ignorantia contraxit, impotentia & ex ista proveniente matrimonii nullitate detecta, si castè vivere communi consensu velint, ita sibi mutuo cohabitare posse; cum id aperte decilum sit *c. Laudabilem 5. ubi Celestinus III. de matrimonio, cum frigidò ignoranter contracto, agens, Si, inquit, consentiant simul esse: vir eam, & si non ut uxorem, saltem habeat ut sororem.* Quin etiam eos, qui cum impedimento impotentia scienter contraxerunt, si continentia & libidinosa cohabitationis periculum absit, ita simul, si velint, permanere permitti posse, clarè insinuat *c. Consultationi 4. ubi relati Lucii III. de viro cum foemina arctitudine impedita copulato, rescriptum est, Licet incredibile videatur, quòd aliquis cum talibus contrahat matrimonium: Romana tamen Ecclesia consuevit in consimilibus iudicare; ut, quas tanquam uxores habere non possunt, habeant ut sorores.* Quòd textu de contractu cum impedimento scientia inito sermonem esse, ibi notant Innocentius, Panormit. *n. 2. Barbosa n. 2.* & manifestum est ex verbis *Licet incredibile videatur;* quia cum foemina arcta, aut aliter impotente matrimonium ignoranter iniri, cum frequenter accidat, incredibile non est, ut probe advertunt *cit. Sanchez disp. 97. n. 2. & Pontius Lib. 7. cap. 58. n. 1.*

40. An autem ita contracta socialis vita verum matrimonium sit, aut de Jure esse valeat, dubium & dissensio quædam

est inter DD. Id enim ex antiquioribus dilertè affirmant Paludan. *in 4. dist. 30. q. unica, art. 2. Tholof. Syntag. Lib. 9. cap. 12. n. 6. Medina de Continentia Lib. 5. à cap. 74. & nonnulli alii: quorum Opinioni non obscure favet S. Thomas in 4. dist. 34. q. 1. art. 2. & apertius 3. p. q. 29. art. 2. eique ex RR. virile patrociniùm præstat Pontius *cit. Lib. 7. à cap. 56. eam ex Jure & ratione late propugnans.* Et ex illo quidem pro se allegat duo *cc. antè relata & can. Requisi. visi 33. q. 1. quibus textibus mulier impotens, cui quis (præsertim sciens) matrimonio jungitur, cum nequeat ut uxor, ut soror habenda dicitur, matrimoniali vinculo non dissoluto, argumentò ductò ex *can. cit. verbis, Si non ut frater & soror cohabitare: sed retinaculum conjugale voluerint rescindere.* Unde à contrario inferitur casu, quò ut frater & soror cohabitare voluerint, retinaculum seu vinculum conjugale non rescindi, quod est persistere & firmum manere. Rationem *cit. Pontius cap. 58. à n. 1. unicam, sed suò iudiciò optimam & solidam reddit; quòd matrimonii essentia consistat in conjunctione animorum, quâ duo diversi sexus se mutuo obligant ad naturalem societatem vitæ, arg. l. Nuptias 30. ff. de R. I. quæ conjunctio, cum stare valeat cum impotentia, matrimonium ita validè contrahent impotentes: & si ultra illam conjunctionem exigeretur obligatio ad actus conjugales, quâ ratione, inquit Pontius, matrimonium consistere potuisset inter S. Josephum & B. Virginem Mariam? Quia hæc obstricta fuit voto continentia, ut ex verbis, Quoniam virum non cognosco, Lucæ cap. 1. v. 34. colligit S. Augustinus *Lib. de Sancta Virgine. cap. 4. alitque PP. & propterea ad ejusmodi actus se obligare non potuit.* Ita Opinione Iuani sua-***

quam fuadent DD. *cit.*

41. Sed non perfluadent; cum ejusmodi socialem vitam verum matrimonium esse, cum Divini humanique Juris Interpp. & DD. VV. à *cit.* Sanchez *disp.* 97. n. 2. magnò numerò congestis palmis negent RR. permoti, imprimis allegatò *Motu proprio* Sixri V. cujus tenor est: *Mandamus; ut conjugia per quoscunque Eunuchos & Spadones, utroque teste carentes, cum quibuslibet defectum illum sive ignorantibus sive scientibus contrahi prohibeas: eosque ad matrimonia contrahenda inhabiles auctoritate Nostra declares &c. & matrimonia ipsa sic de facto contracta, nulla, irrita & invalida esse, declares.* Quibus verbis matrimonia cum eunuchis & spadonibus, tam ignoranter, quam scienter, contracta irrita pronuntiantur. Deinde ratione; quia matrimonium ex natura & institutione sua ad humani generis propagationem, sive ad actus ad hanc ex se aptos, referri clarè indicat sacer textus *Adhærebit uxori sua & erunt duo in carne una*, Genes. cap. 2. v. 24. itè ab Alexandro III. e. *Illud quoque 11. de Presumpt.* tradita ejus definitio & *can. Deus*, 31. q. 1. Unde vi ejus initi conjuges contrahunt obligationem sibi mutuò, cum exigitur, reddendi debitum conjugale: quod cum impotentibus impossibile sit, impossibilis etiam cum ipsis erit verus contractus matrimonialis. Denique ex absurdis, quæ ex contraria Opinione sequuntur; quia, si conjunctio animorum sine obligatione tradendi corpus ad actum conjugalem induceret matrimonium, hoc inter patrem & filiam, filium & matrem, fratrem ac sororem, focerum & nurum &c. consistere posset, §. *Cum ergo* post *can. Sufficiat*, 27. q. 2. quia prædicta animorum conjunctio & societas vitæ eis non adverlantur, ut rectè arguunt *cit.* Palao §.

6. n. 3. & Perez *disp.* 37. f. 4. n. 3. Unde corrui adversæ partis ratio.

Neque pro ea facit conjugium B. Virg. Mariæ cum S. Josepho; quia, licet illi votum continentiae obstiterit, quò minus in ipsum actum conjugalem potuerit consentire: consentire tamen potuit in individuum vitæ societatem, & virtualiter in obligationem tradendi corpus ad ejusmodi actus, si exigentur; quia eos nunquam esse exigendos, certa fuit ex revelatione & dispositione Divina, *can. Beata*, 27. q. 2. cui virginitatem suam committens in ejusmodi societatem & virtualiter in obligationem ad copulam sive istius exigendæ jus in castissimum Sponsum transferendum, non in ipsam copulam consentit, ut cum S. Hieronymo in illud, *Cum esset desponsata* & S. Chrylost. *Homilia 4. in verba, Antequam convenirent*, Matth. cap. 1 v. 18. & aliis PP. ac DD. advertit Barbosa *in can. cit. n. 5.*

43. Neque plus eruitur ex *cc. cit. textibus*; cum, quatenus asserunt impotentem non posse haberi *Ut uxorem*, nostram sententiam apertè confirmant; quia clarè indicant, cum illa verum matrimonium non dari: quatenus autem dicunt, eam habendam *Ut sororem*, nobis non contradicant; quia cohabitationem, seclusò incontinentiæ periculò, non præcipiunt, sed solummodo permittunt, si in eam uterque consenserit, Perez *f. cit. n. 5.*

In speciem magis, re ipsa minus urget *can. Requisivisti cit.* cum ejus textu nomine *Conjugalis retinaculi*, non vinculum matrimoniale verum, sed tantum putativum, sive inchoatam vitæ societatem intelligi, non obscurè pateat ex eo; quod secundum textum & naturam conjugalis vinculi possit rescindi, & ortum sit ex contractu, ignoranter inito cum

eo cum impotente : quod irritum esse, qui nobis adversantur, non inficiantur.

44. Dubium est octavo de Jure, quod impotentia perpetua matrimonium dirimit; hoc enim Jure solum Positivo, præsertim Ecclesiastico, irritum esse, Paludanus in 4. dist. 30. q. 1. art. 2. n. 6. Major ibid. dist. 34. q. 1. Gaëta in can. Ad limina 30. q. 1. §. 4. n. 328. Armilla V. Matrimonium n. 47. & nonnulli alii volunt, præcipueque nituntur c. Quod sedem 2. quod relatum Alexandri III. rescriptum est, *Sicut puer, qui non potest reddere debitum, non est aptus conjugio, sic qui impotentes sunt, minime apti ad contrahenda matrimonia reputantur.* Unde subsunt, pueri sive impuberis cum puella matrimonium non Naturali, sed Ecclesiastico tantum Jure irritum esse; cum ad id dispensari cum eo posse, & à Sede Apostolica fuisse dispensatum, testis sit Navarrus ad Rubric. de Sponsal. Consil. 4. apud Gobat Experient. Tract. 9 n. 610. Ergo Naturali Jure validum, solumque Ecclesiastico irritum est conjugium impotentis. Confirmatur; quia, sicut impotentia solum temporalis se habet respectu temporis, quod ea durat, ita se habet perpetua respectu temporis totius vitæ; cum illa corporis ad actus conjugales traditionem pro tempore, quod durat, non minus impediatur, quam ista sive perpetua impotentia pro vitæ tempore toto. Ergo, sicut impotentia temporanea, sic etiam perpetua conjugium dirimit solo Ecclesiastico Jure.

45. Verius tamen, si impotentia perpetua sit, id dirimi Jure Naturali, cum SS. DD. Angelico in 4. dist. 34. q. unic. art. 2. ad 1. & Seraphico dist. cit. q. 1. art. 2. ad 1. Turrecremata in Summam. 35. q. 1. n. 8. ad 1. Soto dist. cit. q. unic. art. 2. concl. 1. Sylvestro V. Matrimonium 8. q. 16. in fine & antiquioribus multis de-

ferunt cit. Sanchez disp. 98. n. 2. Perez disp. 37. f. 9. n. 2. Hurtad. de Matrim. disp. 22. n. 30. & Palao p. 14. §. 6. n. 3. Ratio solida non minus quam perspicua est; quia matrimonialis contractus natura & essentia consistit in mutua traditione & translatione juris in corpus mutuoque consensu in obligationem, non solum ad individuum societatem vitæ, sed etiam ad actus ex se aptos ad generationem prolis, ut indubitate desumitur ex verbis Domini Dei matrimonium instituentis, *Et adharebit uxori sue: & erunt duo in carne una*, Genes. cap. 2. v. 24. & ex illò Apostoli, ex nuptiali contractu ortam obligationem mutuum explicantis, *Uxori vir debitum reddat: similiter autem & uxor viro*; quoniam vi contractus illius *Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir: similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier*, 1. ad Corinth. cap. 7. v. 3. & 4. Cum ergo, qui perpetua impotentia laborat, corporis sui jus ita transferre in alterum, & in obligationem ad ejusmodi actus consentire non possit hoc ipso; quod actus ad prolis generationem apti ipsi impossibiles sint, per Reg. Impossibilem 185. ff. & Reg. Nemo 6. in 6. contractus matrimonialis ex ipsa istius natura & essentia ei impossibilis, ab eoque initum conjugium naturali Jure irritum est; quia id, quod rei naturæ & essentia repugnat, eam irritam reddit Jure Naturali.

Neque hac in re eadem aut par ratio est impotentia perpetua & solummodo temporalis; cum illa traditionem juris in corpus & obligationem ad actus conjugales, ac proinde contractum nuptialem simpliciter excludat: non etiam ista sive impotentia temporalis; cum, qui actus illos exhibere jam non potest, eos exhibere valeat in futurum; ac proinde, sicut qui

sicut, qui jam solvendo non est, solvendi obligationem subire in futurum tempus potest, sic etiam, qui propter defectum ætatis ad conjugales actus exhibendos potens jam non est, eos, cum potens erit, exhibendi obligationem subire valebit per contractum matrimonialem: licet id nequeat, qui impotentiam perpetuam laborat instar ejus, qui solvendo nunquam est futurus; nam & hic solvendi obligationem, cujus est incapax, subire non potest, *arg. Regg. cit.* Ex hac resolutione

Inferitur primò, perpetuam impotentiam etiam solummodo respectivam matrimonium cum persona, quacum actus conjugales ei impossibiles sunt, dirimere Jure Naturali; cum tali personæ eradi nequeat jus in corpus suum, neque etiam subiri obligatio ei exhibendi, si exigantur, actus conjugales; quòd hi respectu ejusmodi personæ impossibiles sint. Secundò, idem juris esse etiam, si impotentia proveniat ab extrinseco v.g. ex maleficio; cum etiam talis actum conjugalem aliquando respectu omnium, aliquando respectu unius vel plurium & tertiarum personarum impossibilem; ac proinde respectu earum matrimonium irritum reddat. Tertio, irrita etiam esse conjugia infidelium, quorum uterque vel alter perpetuam impotentiam laborat; cum enim inter impotentes & cum ipsis initorum conjugiorum nullitas ex ipsa matrimonii natura oriatur, pariter afficiet fideles & infideles. Ita *cit.* Sanchez & Perez uterque à n. 5.

ARTICULUS III.

De Matrimonii cum Impotente initi Dissolutione.

SUMMARIUM.

47. *Hac Jure permessa non est ipsis conjugibus:*
48. *Quibus etiam audientia aliquando negatur,*
49. *Aliquando conceditur ante experientiam triennemem.*
50. *Circumspectè tractanda est causa impotentia:*
51. *Cujus signa, si evidentia,*
52. *Vel moraliter certa sunt, matrimonium dissolvendum.*
53. *Cum illa dubia sunt, triennium expectandum,*
54. *Eoque exactio pro matrimonio pronuntiandum est:*
55. *Nisi impotentiam fateatur conjux uterque,*
56. *Triennium illud inchoatur copula attentatione,*
57. *Et moraliter continuum exigitur.*
58. *Matrimonii dissoluti, si potentia appareat, redintegratio facienda est:*
59. *Nisi impotentia miraculo,*
60. *Vel malis artibus sit sublata:*
61. *Vel matrimonium solum sit propter impotentiam solum respectivam.*
62. *Aut ex maleficio proveniente,*
63. *Eamque solum temporaneam fuisse, non appareat.*
64. *Matrimonii redintegrationi premitenda est Penitentia.*

Quantumvis cum impotente verum matrimonium consistere non possit, & propterea, qui hoc cum illo inicit & de impotentia certus est, carnalem copulam illicitè attentet, à conjugio tamen recessus ei Jure permixsus non est sine Ecclesiæ auctoritate, *arg. c. Lxxv 3. de Divortio.*
K k Ab ipso